

Adaptacja dziecka trzyletniego w przedszkolu

Dla dziecka 3 letniego moment pójścia do przedszkola to istotny przełom, który odbija się na jego dalszym życiu. Jest to niewątpliwie sytuacja budząca silne emocje. Dziecko czuje się wyrwane z rodzinnego układu, który gwarantuje mu poczucie stabilności i rozumienia tego, co się wokół niego dzieje. Maluch z dnia na dzień zostaje wrzucony w nieznaną środowisko.

Musi przystosować się do:

- warunków nowego otoczenia i wymagań związanych z korzystaniem z urządzeń i wyposażenia przedszkola,
- nawiązywania kontaktów interpersonalnych z nieznanymi ludźmi,
- przebywania w licznej grupie rówieśników;
- wymagań stawianych w zakresie czynności samoobsługowych i sposobów odnoszenia się do partnerów interakcji,
- zmiany dotychczasowych sposobów zaspokajania potrzeb emocjonalnych i biologicznych,
- zdobywania szybkiej orientacji w środowisku materialnym przedszkola,
- zmiany rytmu i trybu życia, organizacji dnia,
- braku oparcia w osobach bliskich w sytuacjach trudnych,
- innej pozycji w grupie przedszkolnej niż w rodzinie,
- zmiany w sytuacji rodzinnej, wywołanej faktem podjęcia przez matkę pracy zawodowej.

Konsekwencją tego jest fakt, że dziecko nie jest w stanie kontrolować sytuacji i odczuwa ją jako zagrożenie. Dzieci na nowe sytuacje reagują w różny sposób: płaczem (w ten sposób emocje znajdują ujście), wycofaniem (emocje nie znajdują ujścia, maluch staje się apatyczny, smutny), pozorną akceptacją (dziecko stosuje się do poleceń pani nauczycielki, jego zachowanie w przedszkolu nie budzi niepokoju, natomiast w domu staje się nie wytrzymałe), zaburzeniem funkcjonowania (objawem może być np. moczenie nocne, jękanie; taka sytuacja wymaga interwencji specjalistów).

Proces przystosowania się dzieci 3-letnich do przedszkola może sprawić korzystne zmiany w ich rozwoju pod warunkiem, że będzie on przebiegał na miarę możliwości dziecka. Nie każdy trzylatek jest na tyle dojrzały i gotowy, aby temu procesowi samodzielnie nadać właściwy kierunek. Istnieje potrzeba wsparcia dziecka w tym działaniu przez intencjonalnie stworzone środowisko wychowawcze. Trudna adaptacja dziecka do przedszkola i przeżycia z nią związane mogą bowiem spowodować u malucha barierę utrudniającą oddziaływanie wychowawcze – dydaktyczne przedszkola, a nawet zahamować jego aktywność i rozwój.

Adaptację ułatwia:

racjonalne podjęcie decyzji o zapisaniu dziecka do przedszkola,
pozytywne myślenie o placówce (zaufanie do personelu),
wcześniejsze poznanie placówki przez dziecko,
dostarczenie dziecku, w okresie poprzedzającym pójście do przedszkola, doświadczeń przebywania z innymi dorosłymi (nieobecność mamy),
umożliwianie kontaktów z innymi dziećmi,
usamodzielnianie dziecka,
jasne ustalenie reguł i zasad funkcjonowania w rodzinie i w przedszkolu oraz konsekwencja w ich przestrzeganiu,
stopniowe przyzwyczajanie dziecka do placówki (krótki czas pobytu w pierwszych dniach),
akceptacja dziecka i rozumienie jego stresu,
wspieranie malucha, okazywanie spokoju, stwarzanie poczucia bezpieczeństwa podczas rozstania,
przebywanie z dzieckiem po odebraniu z przedszkola (czas tylko dla niego),
ujednolicenie rytmu życia w przedszkolu i w domu.

Adaptację ułatwia:

- racjonalne podjęcie decyzji o zapisaniu dziecka do przedszkola,
- pozytywne myślenie o placówce (zaufanie do personelu),
- wcześniejsze poznanie placówki przez dziecko,
- dostarczenie dziecku, w okresie poprzedzającym pójście do przedszkola, doświadczeń przebywania z innymi dorosłymi (nieobecność mamy),
- umożliwianie kontaktów z innymi dziećmi,
- usamodzielnianie dziecka,

- jasne ustalenie reguł i zasad funkcjonowania w rodzinie i w przedszkolu oraz konsekwencja w ich przestrzeganiu,
- stopniowe przyzwyczajanie dziecka do placówki (krótki czas pobytu w pierwszych dniach),
- akceptacja dziecka i rozumienie jego stresu,
- wspieranie malucha, okazywanie spokoju, stwarzanie poczucia bezpieczeństwa podczas rozstania,
- przebywanie z dzieckiem po odebraniu z przedszkola (czas tylko dla niego),
- ujednoczenie rytmu życia w przedszkolu i w domu.

Adaptację utrudnia:

- niepewność decyzji rodziców o oddaniu dziecka do przedszkola,
- brak zaufania do placówki wyrzuty sumienia, niepokój,
- lęk, poczucie zagrożenia, nieznajomość placówki,
- brak jasnych reguł, zmienność,
- traktowanie dziecka przedmiotowo,
- brak doświadczeń społecznych malucha w kontaktach z innymi dorosłymi i dziećmi,
- nadopiekuńczość, wyłączenie dziecka w czynnościach związanych z samoobsługą,
- ” złe” przyzwyczajenia dziecka (zasypianie z dzieckiem),
- „ rzucenie na głęboką wodę” - pełny wymiar godzin,
- pośpiech,
- zdenerwowanie,
- spóźnianie się – brak czasu dla dziecka,
- brak zrozumienia dla trudnych zachowań dziecka – obrażanie się na dziecko,
- odrzucenie.

Udany start dziecka w przedszkolu jest efektem współdziałania wszystkich podmiotów tego procesu, a więc dziecka, jego rodziny, pracowników przedszkola (kadry pedagogicznej i personelu pomocniczego), otoczenia społecznego (grupy rówieśniczej, środowiska lokalnego). Budowanie dobrych relacji uwzględniających potrzeby obu stron nie jest procesem łatwym, ani szybkim, jednak przez wypracowanie bliskich i stałych form kontaktu korzyści mogą czerpać obydwie strony.

Nauczyciele:

- 1)więcej wiedzą o dziecku, łatwiej się im pracuje,
- 2) czują się bezpiecznie, wiedzą, że ich praca znajduje zrozumienie,
- 3) w trudnych sytuacjach mogą liczyć na współpracę z rodzicami,
- 4) mają możliwość korekty działań wychowawczych,
- 5) czują się docenieni, traktowani jak partnerzy,
- 6)są śmielsi w proszeniu o pomoc i dzieleniu się opiniami

Rodzice:

- 1) mają więcej informacji o dziecku, lepiej je poznają,
- 2) czują się bezpiecznie wiedząc, że w każdym momencie spotkają się ze zrozumieniem nauczyciela,
- 3) czują się ważnymi partnerami w wychowaniu,
- 4) mają możliwość zwiększenia kompetencji wychowawczych w sytuacjach kryzysowych, mogą sprawniej udzielić pomocy dziecku.

Zaangażowanie rodziców w życie placówki nie tylko łączy ich z przedszkolem, ale i ze sobą. Siła tkwi zawsze w zespole. Wspólna troska o dobro dziecka, wzajemne zrozumienie i współpraca wyżej wymienionych środowisk powinny być gwarantem sukcesu.

LITERATURA:

1. Okoń W., Słownik pedagogiczny, Warszawa 1978
2. Przetacznikowa M. Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży
3. Kąkol M., Z badań nad warunkami adaptacji dzieci trzyletnich do przedszkola, „Wychowanie w przedszkolu” 2/1988
4. Gruszczyk – Koleczyńska E. Płaczę i rozpaczam, gdy muszę iść do przedszkola, „Wychowanie w przedszkolu” 2/1998
5. Lubowiecka J. Trudności dziecka w przystosowaniu się do przedszkola „Wychowanie w przedszkolu” 6/2001
6. Lubowiecka J., Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola, Warszawa 2000
7. Lesiak D., Współczesne formy pracy sprzyjające adaptacji dziecka trzyletniego w przedszkolu , „Edukacja w przedszkolu” 5/2004
8. Mirosławska J., Lesiak D., Płakania, w której nikt nie płacze, „Edukacja w przedszkolu” 2/2005Opracowanie: Wanda Dynkwald